

Notatka z pierwszego spotkania europejskich krajowych mechanizmów prewencji oraz konferencji na temat nowego partnerstwa w zapobieganiu torturom w Europie

W dniach 5-6 listopada 2009 r. w Strasburgu odbyła się konferencja poświęcona zagadnieniom zapobiegania torturom oraz innym niedozwolonym formom traktowania osób pozbawionych wolności. Uczestniczyli w niej przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich: Janusz Zagórski – Dyrektor Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego oraz Ewa Dawdziuk – p.o. Zastępy Dyrektora tego Zespołu.

Pierwszy dzień konferencji był poświęcony realizacji „The European NPM Project” – projektu aktywnej współpracy europejskich krajowych mechanizmów prewencji, sponsorowanego przez Radę Europy oraz Unię Europejską. Do dnia konferencji, 26 państw Rady Europy ratyfikowało Protokół fakultatywny do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania. Spośród nich, 20 państw wyznaczyło krajowe mechanizmy prewencji. W większości zadania te powierzono urzędowi Ombudsmana, podobnie jak ma to miejsce w Polsce.

Obecnie wizytacje mające na celu zapobieganie niedozwolonym formom traktowania osób pozbawionych wolności przeprowadzają zatem zarówno ciała krajowe - krajowe mechanizmy prewencji (NPMs), jak i międzynarodowe – Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) oraz Podkomitet do spraw prewencji (SPT). W związku z tym opracowano wspomniany projekt, celem rozpoczęcia dialogu pomiędzy wszystkimi wizytującymi organami oraz stworzenie sieci współpracy krajowych mechanizmów prewencji, działających w Europie. W trakcie konferencji podkreślono jak ważne jest wypracowanie wspólnych standardów odnoszących się do różnych miejsc zatrzymań, wzajemne informowanie się o podejmowanych działaniach. Przypomniano, że krajowe mechanizmy prewencji są zobowiązane działać przede wszystkim w oparciu o standardy międzynarodowe. Powinny mieć więc również wiedzę na temat standardów CPT, SPT i metod ich działania. Poza tym, wszystkie wspomniane organy wizytujące powinny mieć spójne spojrzenie na

określone problemy, aby władze danego państwa nie otrzymywały sprzecznych przekazów po wizytacjach NPM, CPT, czy SPT.

W związku z powyższym, Stowarzyszenie Zapobiegania Torturom w Genewie (APT) przedstawiło plan sześciu warsztatów tematycznych, jakie odbędą się w latach 2010-2011. Będą one miały na celu wymianę doświadczeń przez przedstawicieli europejskich krajowych mechanizmów prewencji, wypracowanie tzw. dobrych praktyk. Tematy zostaną uzgodnione wspólnie pomiędzy osobami kontaktowymi, wyznaczonymi przez poszczególne mechanizmy.

Cenną propozycją są również 4-dniowe szkolenia dla pracowników krajowych mechanizmów prewencji, prowadzone przez członków APT, SPT oraz CPT w poszczególnych państwach. Jak dotąd tego typu szkolenie zorganizowano w Estonii. W latach 2010-2011 planuje się przeprowadzenie 14 takich szkoleń. Będą one polegały na porównaniu metodologii wizytacji krajowego mechanizmu prewencji, SPT i CPT, analizie mocnych i słabych stron mechanizmu oraz wspólnej wizytacji kilku miejsc detencji. Co istotne, krajowe mechanizmy prewencji nie ponoszą żadnych kosztów związanych z realizacją szkoleń. Wymagane jest jedynie zgłoszenie zainteresowania jego przeprowadzeniem w danym państwie.

Całością projektu zarządza Zespół Dyrektora Generalnego do spraw Praw Człowieka i Zagadnień Prawnych Rady Europy, a Pani Silvia Casale z Wielkiej Brytanii jest doradcą tego projektu.

Ponadto, w trakcie spotkania omówiono problemy jakie dotyczą NPMs w poszczególnych państwach oraz dotychczas opublikowane roczne raporty krajowych mechanizmów prewencji. Pani Ewa Dawidziuk przedstawiła sposób sporządzenia raportu z działalności w Polsce NPM, jego zawartość, adresatów do których został on przesłany oraz współpracę z NGOs, jeżeli chodzi o wykonywanie przez polskiego Ombudsmána zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji. Wskazała także na bieżącą działalność NPM w Polsce oraz niewystarczające środki finansowe i osobowe Mechanizmu. O tych ostatnich trudnościach mówili również przedstawiciele innych państw.

Drugiego dnia konferencji uczczono 20-lecie działalności CPT, podkreślając potrzebę wypracowania współpracy i wymiany informacji (na zasadzie poufności,

jeżeli jest to potrzebne) pomiędzy tym organem a krajowymi mechanizmami prewencji. Cel działalności tych instytucji jest bowiem taki sam – zapobieganie torturom i innym niedozwolonym formom traktowania osób pozbawionych wolności. Wskazano, że Europejski Trybunał Praw Człowieka coraz częściej posługuje się raportami CPT, orzekając w konkretnych sprawach. Jednocześnie podkreślono jak istotna jest działalność krajowych mechanizmów prewencji i wypracowanie wspólnych, spójnych standardów jeżeli chodzi o funkcjonowanie miejsc zatrzymań. Realizacji tego celu będą służyć między innymi warsztaty tematyczne organizowane przez APT.